

**Znalecká a detektivní kancelář Ing. Jaroslav Kothánek, Ph.D.
Na Vrších 542, Velešín**

Telefon: 775 115 780

email: kothanek@it-znalec.cz

www.it-znalec.cz

Student vysoké školy, autorská práva a informační kriminalita

Ing. Jaroslav Kothánek, Ph.D.

Krátké představení policejní praxe

- **Policejní praxe – 25 let forenzní praxe v oboru informační kriminality**
 - **Krajské ředitelství policie Jihočeského kraje**
 - **Odbor kriminalistické techniky a expertiz České Budějovice**
 - Soudní znalec
 - **Policejní prezidium ČR**
 - **Odbor informační kriminality**
 - Odborný metodik, garant školení vyšetřování, objasňování informační kriminalita, člen zkušební komise
 - Vyšetřovatel informační kriminality

Současné působení – vybrané činnosti

- **Soudní znalec v oblastech**
 - **Kybernetika,**
 - **výpočetní technika**
 - **Elektronika**
- **Soukromý detektiv v oblasti informačních a komunikačních technologiích**
- **Pedagogická činnost – předměty výuky**
 - **JČU, Pedagogická fakulta**
 - **Informační kriminalita**
 - **Informační kriminalita pro pedagogy**
 - **Forenzní zkoumání informačních a komunikačních technologií**
 - **JČU, Přírodovědecká fakulta**
 - **Kriminalistika I – Základy**
 - **Kriminalistika II – navazující předmět**
 - **Kriminalistika III – Kriminalisticko-technická činnost**
 - **Kriminalistika IV – Forenzní zkoumání informačních a komunikačních technologií**
 - **Karlova univerzita, Právnická fakulta**
 - **Přednáška – Postup orgánů činných v trestním řízení (OČTŘ) při vyšetřování porušování autorských práv**
 - **ZČU, Fakulta elektrotechnická**
 - **Vedení diplomových a bakalářských prací**

Obsah přednášky

- Přehled informační kriminality z pohledu orgánů činných v trestním řízení
- Informační kriminalita dětí a mládeže v kontextu s pedagogickou činností
- Porušování autorských práv mládeže v kontextu se vzdělávacími institucemi
- Je jediná problematika porušování autorského práva, která ohrožuje vzdělávací instituce, především univerzity?
- Máte opravdu univerzitní síť pod kontrolou z hlediska ustanovení případného pachatele?
- Znáte jaký je správný postup při zjištění incidentu, porušování autorských práv, zjištění dětské pornografie a jiného závadového materiálu, popř. zařízeních, apod.?
- Pohled Policie ČR- vyšetřování, objasňování a dokazování deliktu versus pohled ICT správců
- Pohled informační kriminality z mezinárodního hlediska
- Nová ustanovení Trestního zákoníku, které řeší nedbalostní trestné činy pracovníků ICT
- Mluvíme o informační kriminalitě především v rovině bezpečnostních incidentů, ale jak je to ve skutečnosti s pohledu policie
- Postupy orgánů činných v trestním řízení při vyšetřování informační kriminality

Přehled informační kriminality

- **Typická jak jí znají informatici**
 - **napadení serveru, útoky na data atd. - 1 % s celkové inf. Kriminality**
- **Doprovodná kriminalita spojená s ICT**
 - **Umístování materiálu v rozporu se zákonem na servery**
 - **Podvody, vydírání, pronásledování**
 - **Skrytá komunikace informatických gangů**
 - **Komunikace**
 - **Praní špinavých peněz**
 - **Sledování osob**
 - **Sociální inženýrství**
 - **Krádeže finančních prostředků**

Uvádí se, že informační kriminalita ve svých ziscích několikanásobně předčí obchod drog !!!

Informační kriminalita dětí a mládeže v kontextu s pedagogickou činností

- **Děti a mládež do 18 let**
 - **Porušování autorských práv**
 - **neoprávněné užívání**
 - **Zneužívání dětí a mládeže**
- **Univerzitní studenti**
 - **Porušování autorských práv v masivním měřítku – důvod lepší přístup k Internetu**
 - **Šíření**
 - **Plagiátorství**
 - **Napadení technologických celků (v současnosti minimálně)**

Informační kriminalita na dětech a mládeži

- Děti a mládež do 18 let
 - Sexuální zneužívání
 - Zneužívání osobních informací
- Univerzitní studenti
 - Zneužívání osobních informací ze sociálních sítí

Využívá se nezodpovědné chování, nedostatečná osvěta, neohroženost a především nízké právní vědomí a vědomí rizik a jejich následků.

Přiměřeně platí i pro dospělé osoby

Porušování autorských práv mládeže v kontextu se vzdělávacími institucemi

- **Instituce zejména vysoké školy disponují velmi dobrou a rozsáhlou počítačovou infrastrukturou**
 - Vysoká konektivita na uzlech
 - Vysoká konektivita v rámci VŠ kolejí
- **Důsledek**
 - Pod kontrolou je pouze část zapojených serverů
 - Mnohdy servery spravují studenti s nízkým právním vědomím
 - Možnost si do struktury zapojit svůj server s tzv. pevnou IP
- **Možnosti negativního chování**
 - Šíření porušující autorské právo

Porušování autorských práv mládeže v kontextu se vzdělávacími institucemi

- **Vzdělávací instituce jako primární článek vzdělávání nedostatečně působí na své studenty, žáky**
 - Základní školy – problematiku neřeší v žádné oblasti
 - Střední školy – velmi ojediněle spíše vůbec
 - Vysoké školy – snaží se chránit instituci, ve většině případů se nevyučuje (pouze právnické fakulty v rámci práva)
- **Důsledky**
 - Ohrožení populace dětí, mládeže a v současnosti i dospělých
 - Chybné nebo nesprávné právní vědomí ve vztahu k porušování autorských práv
 - Chybné návyky budoucích správců ICT
 - Neznalost právní úpravy kdy pracovník ICT může být stíhán za nedbalostní tr. čin
- **Názory a nebezpečné chování dětí a mládeže**
 - Když si něco stáhnou tak žádná škoda nevznikne
 - Zveřejňují o sobě a jiných osobní a intimní informace
 - Nezodpovědný přístup k osobním informacím jiných osob – ochrana osobních údajů
 - Neuvědomování důsledků nezodpovědného chování na Internetu – problém odstranění

Co mi na vzdělávacích institucích chybí

- Co MŠMT podporuje
 - IT ve školách
- Co zatím nepodporuje, sami si nebezpečí neuvědomují – důsledek předchozí IT výchovy
 - Bezpečnost dětí a mládeže na internetu
 - Práva, povinnosti, rizikové chování, právní důsledky a tresty
 - Rozvoj právního vědomí ve vztahu k technologiím ICT
 - Ochrana autora
 - Ochrana obyvatelstva před nežádoucími vlivy – informovanost, obezřetnost
 - Podceňování rizik bohužel i ICT zaměstnanci
 - Znalost studentů co mohou a co je již v rozporu se zákony

ICT gramotnost znamená – znám svá práva, povinnosti a důsledky svého chování na Internetu

- Umím bezpečně obsluhovat internetové bankovníctví (návyky, zacházení s platebními kartami)
- Práce s eshopy
- Vím jaké je nebezpečí, jestliže o sobě něco sdělím nebo zveřejním
- Vím jak bezpečně přijímat emailové zprávy – bohužel toto neví ani někteří studenti IT :)
- Atd.

Řeknu-li A měl bych říci i B - chci zavádět IT do škol měli by znát děti i rizika

Problém zaměstnanců ICT všeobecně

- Každý je odborník na ICT
- Ví docela přesně jak a co udělat
- Ví docela přesně, jak se zachovat při řešení informační kriminality

z 90 % zaměstnanci ICT samotná obsluha znehodnotí stopu tak, aby byla využitelná pro trestní řízení popř. pro řízení před soudy – dokazování !!!!!

Jedna věc je zjistit a druhá věc je dokázat před soudem !!!

- Názor to se nás netýká např. dětská pornografie např. na VŠ – opravdu, jste si jisti !?
 - Skutečnost a realita je jiná i vy můžete s tímto mít problém (jedna univerzita měla!!!)

Porušování autorských práv

- Porušování autorských práv – právní roviny
 - Řešení oblasti trestně právní
 - **Následuje trest dle trestního zákoníku**
 - Řešení občansko právní
 - **Náhrada způsobené škody**
 - **Výpočet většinou cena titulu x 2 x počet stažení**

Porušování autorských práv

- Porušování autorských práv – tzv. P2P sítě
 - Situace krajně nepřehledná několik právních názorů
 - Musí být sdílen a nebo stažen celý soubor
 - Postačuje pouze část
- Právní rovina tzv. Odkazů na jakékoli soubory (autorsky chráněné, závadové mat. Apod.)
 - Za odkazy není přímo trestně odpovědný srpávce
- Rovina free uložišť – rapidshare.com, ulozto.cz apod.

Jsme tu na půdě informatiků

- **Jak by jste postupovali při řešení informační kriminality, když by jste se o tomto dozvěděli?**
- **Jak by jste případně zajistili důkazní materiál informační kriminality ?**

Pozor !!!!

Co je jasné z pozice ICT nemusí být zrovna pak jasné pro Policii ČR a následně pro soud

Neměly by být zásady známé mezi širokou veřejností v oblasti komunity ICT?

Trestná činnost tzv. informatiků

- **Nedbalostní trestné činy správců ICT – **znají tito nový Trestní zákoník?****
- **Porušování autorských práv – kdo nese odpovědnost?**
 - **Uživatel?**
 - **Správce?**
 - **Organizace?**
- **Kdo je majitel autorských práv za různých okolností**
- **Úmyslné poškozování technologických celků ICT (např. odvěta za propuštění apod.)**

Trestná činnost tzv. informatiků

- Vybrané trestné činy v ICT

§ 152 Porušování autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi

- (1) Kdo neoprávněně zasáhne do zákonem chráněných práv k autorskému dílu, uměleckému výkonu, zvukovému či zvukově obrazovému záznamu, rozhlasovému nebo televiznímu vysílání nebo databázi, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo peněžitým trestem nebo propadnutím věci.*
- (2) Odnětím svobody na šest měsíců až pět let nebo peněžitým trestem nebo propadnutím věci bude pachatel potrestán,*
- a) získá-li činem uvedeným v odstavci 1 značný prospěch, nebo*
 - b) dopustí-li se takového činu ve značném rozsahu.*

Trestná činnost tzv. informatiků

- Vybrané trestné činy v ICT

§ 178 Neoprávněné nakládání s osobními údaji

- (1) Kdo, byť i z nedbalosti, neoprávněně sdělí, zpřístupní, jinak zpracovává nebo si přisvojí osobní údaje o jiném shromážděné v souvislosti s výkonem veřejné správy, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta nebo zákazem činnosti nebo peněžitým trestem.*
- (2) Stejně bude potrestán, kdo osobní údaje o jiném získané v souvislosti s výkonem svého povolání, zaměstnání nebo funkce, byť i z nedbalosti, sdělí nebo zpřístupní, a tím poruší právním předpisem stanovenou povinnost mlčenlivosti.*
- (3) Odnětím svobody na jeden rok až pět let nebo zákazem činnosti nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán,*
 - a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 vážnou újmu na právech nebo oprávněných zájmech osoby, již se údaj týká,*
 - b) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 tiskem, filmem, rozhlasem, televizí nebo jiným obdobně účinným způsobem, nebo*
 - c) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 porušením povinností vyplývajících z jeho povolání, zaměstnání nebo funkce.*

Trestná činnost tzv. informatiků

- Vybrané trestné činy v ICT

Šíření poplašné zprávy

§ 199

- (1) Kdo úmyslně způsobí nebezpečí vážného znepokojení alespoň části obyvatelstva nějakého místa tím, že rozšiřuje poplašnou zprávu, která je nepravdivá, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo peněžitým trestem.*
- (2) Kdo zprávu uvedenou v odstavci 1, ač ví, že je nepravdivá a může vyvolat opatření vedoucí k nebezpečí vážného znepokojení alespoň části obyvatelstva nějakého místa, sdělí podniku nebo organizaci nebo policejnímu nebo jinému státnímu orgánu anebo hromadnému informačnímu prostředku, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta nebo peněžitým trestem.*
- (3) Odnětím svobody na jeden rok až pět let bude pachatel potrestán,*
 - a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 2 opětovně, nebo*
 - b) způsobí-li takovým činem vážnou poruchu v hospodářském provozu nebo hospodářské činnosti podniku nebo organizace nebo v činnosti státního orgánu anebo jiný zvlášť závažný následek.*

Trestná činnost tzv. informatiků

- Vybrané trestné činy v ICT

§ 257a Poškození a zneužití záznamu na nosiči informací

(1) Kdo získá přístup k nosiči informací a v úmyslu způsobit jinému škodu nebo jinou újmu nebo získat sobě nebo jinému neoprávněný prospěch

a) takových informací neoprávněně užije,

b) informace zničí, poškodí, změní nebo učiní neupotřebitelnými, nebo

c) učiní zásah do technického nebo programového vybavení počítače nebo jiného telekomunikačního zařízení, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo zákazem činnosti nebo peněžitým trestem nebo propadnutím věci.

(2) Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny, nebo

b) způsobí-li takovým činem značnou škodu nebo získá-li sobě nebo jinému značný prospěch.

(3) Odnětím svobody na jeden rok až pět let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 škodu velkého rozsahu nebo získá-li sobě nebo jinému prospěch velkého rozsahu.

Trestná činnost tzv. informatiků

- Nedbalostní ?, **nebo úmyslné** trestné činy správců ICT – **znají tito nový Trestní zákoník?**

§ 231 Opatření a přechovávání přístupového zařízení a hesla k počítačovému systému a jiných takových dat

(1) Kdo v úmyslu spáchat trestný čin porušení tajemství dopravovaných zpráv podle § 182 odst. 1 písm. b), c) nebo trestný čin neoprávněného přístupu k počítačovému systému a nosiči informací podle § 230 odst. 1, 2 vyrobí, uvede do oběhu, doveze, vyveze, proveze, nabízí, zprostředkuje, prodá nebo jinak zpřístupní, sobě nebo jinému opatří nebo přechovává

a) zařízení nebo jeho součást, postup, nástroj nebo jakýkoli jiný prostředek, včetně počítačového programu, vytvořený nebo přizpůsobený k neoprávněnému přístupu do sítě elektronických komunikací, k počítačovému systému nebo k jeho části, nebo

b) počítačové heslo, přístupový kód, data, postup nebo jakýkoli jiný podobný prostředek, pomocí něhož lze získat přístup k počítačovému systému nebo jeho části,

bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok, **propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty nebo zákazem činnosti.**

(2) Odnětím svobody až na tři léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny, nebo

b) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného značný prospěch.

(3) Odnětím svobody na šest měsíců až pět let bude pachatel potrestán, získá-li činem uvedeným v odstavci 1 pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu.

Trestná činnost tzv. informatiků

- **Nedbalostní trestné činy správců ICT – **znají tito nový Trestní zákoník?****

§ 232 Poškození záznamu v počítačovém systému a na nosiči informací a zásah do vybavení počítače z nedbalosti

(1) Kdo z hrubé nedbalosti porušením povinnosti vyplývající ze zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uložené podle zákona nebo smluvně převzaté

a) data uložená v počítačovém systému nebo na nosiči informací zničí, poškodí, pozmění nebo učiní neupotřebitelnými, nebo

b) učiní zásah do technického nebo programového vybavení počítače nebo jiného technického zařízení pro zpracování dat,

a tím způsobí na cizím majetku značnou škodu, bude potrestán odnětím svobody až na šest měsíců, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.

(2) Odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 škodu velkého rozsahu.

Trestná činnost tzv. informatiků

Znají vaši studenti tyto zákonná ustanovení

a případné důsledky svého chování !!!!!

Problematika autorského práva z hlediska vašeho autorství

- Autor vytvoří dílo ve své režii
 - Majitel autorského práva je zhotovitel
- Autor vytvoří dílo jako zaměstnanec, včetně smluv o provedení práce či díla
 - Majitel autorského práva je zaměstnavatel, zadavatel (v rámci školy např. bakalářská práce škola!!!!)

Není tedy možné si přenášet byť svoje díla z jednoho zaměstnavatele na druhého !!!!

Pozor, jde i o různé databáze např. kontaktů !!!!

Porušování autorských práv doména dětí a mládeže a nejen jich

Okruh úpravy autorského zákona

– Autorské dílo audio-video

Co smím a co ne?

- a) Smím nahrát audio-video soubor na server?
- b) Smím půjčit např. CD/DVD/Blu-Ray/jiné médium apod. Kamarádovi?
- c) Smím si stáhnout audio-video soubor a porušuji tím zákon?
- d) Nesmím si stáhnout audio-video soubor?

– Publikace – knížky, skripta, články, fotografie apod.

Co smím a co ne?

- a) Smím nahrát soubor na server?
- b) Smím půjčit např. CD/DVD/Blu-Ray/jiné médium apod. Kamarádovi?
- c) Smím si stáhnout soubor a porušuji tím zákon?
- d) Nesmím si stáhnout soubor?

– Softwarové prostředky

Co smím a co ne?

- Smím nahrát software na server?
 - Smím půjčit např. CD/DVD/Blu-Ray apod. Kamarádovi?
 - Smím si stáhnout software a porušuji tím zákon?
- a) Nesmím si stáhnout software?

Problematika autorského práva z hlediska porušování ve vztahu, kdy porušuje zaměstnanec

- **Za porušování autorského práva zodpovídá zaměstnavatel, který však způsobenou škodu může vymáhat po zaměstnanci v občansko-právním sporu.**
- **Zaměstnavatel je povinnem učinit taková opatření, aby tak nebylo činěno, to samé platí co se týká školy tedy vztahu žák, student a škola**

Děkuji za vaši pozornost

**Případné dotazy na toto téma
případně i mimo něj**